

Anförande av Konkurrensverkets generaldirektör Dan Sjöblom i samband med paneldebatt vid konferensen Hållbar Upphandling den 14 april i Stockholm

Det talade ordet gäller

Frågor kring offentlig upphandling har kommit att breddas och hamnat allt mer i fokus på senare år. I flera omgångar har det skett stora regelförändringar som påverkat alla som jobbar med upphandling, inklusive oss på Konkurrensverket. I grunden är det dock bra med ökat fokus på upphandlingen och jag tror snarast att det behövs ett än större fokus och då särskilt i fråga om resurser på inköpsavdelningarna i landets kommuner och myndigheter samt prioriteringar på politisk nivå. Upphandlingen motsvarar nästan en femtedel av vår BNP och berör därför en mycket stor del av samhällsekonomin.

Den förra regeringen beslutade 2013 att Konkurrensverket skulle samla ett nationellt upphandlingsstöd. Sedan den 1 juli 2014 har vi haft ansvaret för såväl stöd- som tillsynsverksamheten kring offentlig upphandling. Nu är vi som alla vet mitt uppe i processen med att avskilja det samlade upphandlingsstödet som ska bilda en egen myndighet – Upphandlingsmyndigheten – den 1 september i år.

Erfarenheterna från den relativt korta tid som Konkurrensverket ansvarat för det samlade upphandlingsstödet är att det var bra att samla de statliga upphandlingsstödjande verksamheterna under ett tak. Jag är övertygad om att Upphandlingsmyndigheten kommer att utvecklas till en uppskattad och kompetent myndighet som ger ett bra och välbehövligt stöd till upphandlingens alla intressenter.

Jag vill gärna i sammanhanget understryka att ett aldrig så kompetent och utvecklat upphandlingsstöd, oavsett dess placering, inte kan bli mer än en katalysator för ett kompetent och hållbart upphandlingsarbete i Sverige. Två andra komponenter är enligt min mening minst lika viktiga.

Den första, behovet av resurser hos kommuner och myndigheter, har jag redan nämnt. Behovet av utökade resurser för uppföljning under avtalsperioden är välbekant för alla som arbetar inom sektorn.

Det andra komponenten som jag gärna vill lyfta fram är graden av förmåga hos de som ansvarar den offentliga sektorns inköp för att prioritera mellan alla de hänsyn som upphandlingen kan främja. Som vid all verksamhet är förmågan till tydlig prioritering viktigare ju mindre resurser som avsätts att sköta en verksamhet.

Upphandlingsreglerna är väldigt tillåtande när det gäller att definiera myndighetens behov, så länge de grundläggande principerna kring transparens och icke-diskriminering respekteras. Kraven måste riktas mot kontraktsföremålet, inte med bredare penseldrag mot presumtiva leverantörers organisation eller på annat sätt utanför den aktuella inköpsituationen.

Det innebär att myndigheter har stora möjligheter att välja att arbeta med hållbarhet som ledstjärna. Det är både möjligt och välkommet att ställa hårda miljökrav och dessa kan, enligt Konkurrensverkets mening, gå längre än den harmoniserade EU-lagstiftningen.

Det samlade upphandlingsstödet bidrar med vägledningar och stöd av olika slag och vi har förvaltat och vidareutvecklat de hållbarhetskriterier vi tog över från Miljöstyrningsrådet. Där finns många bra verktyg för de myndigheter som vill ställa hårdare krav, och jag uppmanar gärna fler offentliga inköpare att använda sig av dessa kriterier.

Men jag uppmanar samtidigt till eftertanke. Har inköpsfunktionen resurser att följa upp avancerade krav på alla de inköp som ska göras? Om inte, tror jag att man kan vara mer säker på att få det genomslag som avses genom att fokusera och prioritera kravställningen till det antal områden som man klarar av att aktivt förvalta inom sin organisation.

En klok användning av offentlig upphandling för att värna om vår gemensamma välfärd och samtidigt uppnå bättre hållbarhet, till exempel i form av mindre gifter i våra barns miljö, ser jag som en mycket angelägen uppgift för många kommuner och myndigheter.

Tack!